

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárgy

614.81

Hely

Idő

"1838"

Személy

Szerző:

Cím: Egykori levél az 1838. évi nagy
árvizről

Forrás:

Budapesti Hírlap

Bp

(Hely)

1928. 2. 28.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Szekesióvárosi házinymda 1927 — 1695

Egykori levél az 1838. évi nagy árvizről.

A Pozsonyt ez évben fenyegetett, és szerencsésen elhárult árvízveszedelem felújítja emlékezetünkben az 1838-ik év pesti nagy árvíz emlékét. Ezt szintén hasznosító ok: a jég megtorlódása idézte elő egy pár nap múlva lesz ennek 90-ik évfordulója. Talán nem lesz érdektelen, ha erről egy egykori levelet közlünk, amellyel alig egy héttel kelt az árvíz betörése után olyan részleteket is tartalmaz, amelyek nem közismertek. A levelet *Benkó Imre* ur bocsátotta rendelkezésünkre. *Dubraviczky Simon*, *Benkó Imre* nagyanijának testvére, Pest vármegye akkori első alispánja írta a levelet Zolyómmegyében, Hajnikon lakó édesanyjához. Szól pedig a levél a következőképpen:

Pest, 1838 március 23.

Kedves drága Anyám!

Végre íráshoz jutok! De hol is kezdjem? Hol végezzem? Mindenesetre le fogom röviden írni a pesti hallatlan veszedelmet.

Már január elején szokatlan magas volt itt a vizállás, kb. 21 láb a 0, vagyis a közönséges vizállás felett; és a balszerencse úgy akarta, hogy a jégzajlás a magas vizállás mellett megálljon, és ámbár idővel a víz 15—14 lábra leapadt, mégis természetesen várható volt, hogy a jégzajlásnak most nagyobb vize lett, mint volt akkor, mikor megállt. Végre e hó 13-án délután megindult a jégtömeg, csakhamar azonban megállt

és csak nagyon lassan mozgott. Ez kb. éjtől utánig tartott (én este 11 óráig ott voltam, akkor azonban lefeküdtem), ekkor ezután a víz nemcsak hogy átlépett a partokon, hanem áttörte még ezenfelül az időközben készített védgátat is, úgy hogy kora reggel a Váci-utcán, a Városház-téren és a Sebestyén-tér egy részén esőnakázni lehetett. 14-én délig áttörte a víz a mi gátjainkat is, elöntötte a Ferenc-, József- és Terézvárosok egy részét. Csak mi voltunk még szárazon, úgy hogy minket, valamint azt a házat, ahol most *Wittendorfer* lakik, a víz nem érte el. 15-én annyira megnövekedett a víz, hogy már a mi utcánkban is mutatkozott és csakhamar olyan nagy lett, hogy az én kapumban 20—25 embert vívő esőnakkal lehetett járni. A 15-ről 16-ikára virradó éjjelt nem tudom leírni. Egyrésztől aggodás Bertháért (nővérenek leánya, *Gáspár Bertha*, aki *Wittendorfer*nél volt nevelőintézetben), másfelől a víz emelkedése és különösen az a körülmény, hogy sok ház, így a megyeház szomszédságában egy egyemeletes, az új piac téren pedig egy kétemeletes is beomlott, az éjjelt rettenetessé tette. Végre 16-án reggel, úgy 10 óra tájban elkezdett a víz apadni. A helytartóság kinevezte *Lónyay* helytartósági tanácsost királyi biztossá, akinek Pesten levő szállása megrepedt és bedőléssel fenyegetett, és aki ezért hozzám költözött.

Most tovább megyek, hogy leírjam ezen hallatlan áradásnak eredményeit. Az itt tapasztalt legmagasabb vizállás 1775-ben volt, a 0 felett 24 láb; 15—16-án a víz 29 láb 10 hüvelyk, tehát csaknem egy ölnyivel magasabb volt. Az eredmény: igaz, hogy leginkább kisebb házak a külvárosokban, de sok tekintélyes nagy épület is, összesen több mint 2000 beomlott, 8—900 meg-

rongálódott. Ez utóbbiak között van a mi megyeházunk is; itt az első u. n. régi rész olyan állapotban van, hogy *Földvárynak* (Gábor másodalispán) ki kellett költözködnie, és a termekbe helyezte át lakását. Eddig több mint 100 halottat találtak, de bizonyára sokan, nagyon sokan vannak a háztörmelék alatt eltemetve, amiket, dacára, hogy a Duna már egészen visszahúzódott medrébe, még nem takaríthattak el. Sok szerencsétlent a víz árja sodort el. Pest rettentően szomorú látványt nyújt, mert akármit mondjanak is, egy kicsiny, de ismétlődő földrengés is közreműködött. Sok csatorna beomlott, sok utcában tátongó mélységek nyíltak meg. Ugy a német, mint a magyar színház is tele volt vízzel és egyikben sem lehet több hétig, talán hónapig játszani.

Minden szerencsétlenség alkalmat nyújt szőp tettek véghezvitelére; *Wesselényi* báró, *Prónay* Albert báró, a mi adminisztrátorunk, *Erdődy* Geórgy gróf, *Pođmaniczky* János báró, *Szapáry* Ferenc gróf versenyezve siettek segítségére a megszorultaknak, és bizonyosan mondhatom, hogy saját életük kockáztatásával több, legalább 1000 embernek mentették meg az életét; így *Károlyi* István és *György* gróf is. Ugy a környéken lakó uraságok, mint más községek is versenyeznek az élelmiszer szállításában, úgy hogy *Pest élelmiszerrel el van árasztva*. A mi ezer szükséget szenvedünk, akik a Ludoviceumba, más nyilvános épületekbe és templomokba menekültek, mindnyájan el voltak látva kenyérral. Most már lassankint összeszedik magukat és dolgozni kez-

denek. Borzasztó volt látni a templomokat, úgy a lutheránus, mint a ref. templomban tüzet raktak az emberek s úgy melegedtek.

A legnagyobb kárt a váci-utcai rövid- és divatáru kereskedők szenvedték, a legtöbbet talán Heckenast könyvkereskedő, akinek nagyszerű raktára (80.000 forintra becsülik) csaknem egészen tönkrement.

Öfensége már 20.000 forintot adományozott az itteni szükség enyhítésére, azonkívül többmilliót biztosított olcsó százalékra. Sina 40.000 forintot adott és e mellett gyűjt is Bécsben. Rotschild 15.000 forint készpénzt adott és azon-

felül kölcsön 400.000 forintot 8 évre 4 százalékra. Így talán Pest rövid idő alatt újra összeszedheti magát. De így is csak úgy tudja és fogja magát összeszedhetni, ha a többit az országgyűlés megteszi.

Megyénknek a Duna mellett fekvő része is rettentő sokat szenvedett. És innen naponta több mint 1000 kenyeret küldök hajón Ráckeve és Kalocsa vidékére.

Legengedelmesebb fia: *Simon*.

PS. A királyi biztos 21-ike óta elköltözött tőlem és főhadiszállását a Szerviták kolostorában ütötte fel.